

891.72-1

У 21

Н. ЧАРНУШЭВІЧ

ДЗІВА

552

ДЗЯРЖАЎНАЕ ~ ВYДАВЕЦТВА ~ БЕЛАРУСІ

891.72-1(081)

9-167

891.72-1

4.21

Н. ЧАРНУШЭВІЧ

1409

Урадавая бібліятэка
1547 552 (13)
Інв. № 328 346
Імя ГОРКАГА

ДЗІВА

ВЕРШЫ

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК — 1927

Н. ПАРЫШЕВ

ДЗІВА

БЕЛІС

191528

288976

БДВ № 213.

Галоўлітбел 21123.

2-ая дзярж. друк. Зак. № 187. У ліку 3.000 экз.

..Пакуль грае сэрца—крок за Рубікон

Запытайцеся, дзеці,

Дымаючы дымом

Гарэю, я-ж стою на маршале вайны.

А ці стою я сям?

А ці чытаюся?

I

Каб выдалілі змязіны дзіцячыя тавары.

І та ішоў дымом

Паступаючы бездоўжам.

Вышыўце ўсё ўсё на ўласныя жмыры.

Падпрочыце ў кніжках дзіцячых.

Хай, апагані бубен, ёсць апагані дзіцячых.

Але заўтра, заўтра, жа чытаючы вольна.

Балюць збавіць старыяны чыжы.

* * *

Заціхаюць бубны,
Замаўчалі гусьлі,
Непагоды-ж стогны не заціхлі выць...
А ці стане сілы,
А ці ўберагуся,
Каб кален ня зьнізіць ды ніжэй травы?..
Я за новай доляй
Насустрэч бяздольлю
Вышаў ўчора ўгору на ўзьбярэжжы ніў.
Паспрацаца з крыўдай, мабыць,
сёньня здолею,
Хоць апошні бубен ўсё яшчэ зьвініць.
Але заўтра, заўтра... мо' патухнуць вочы,
Валасы абеліць старасьці закон.

Дык у вір жыцьцёвы,
Хвалі хай сакочуць:
Пакуль грае сэрца—крок за Рубікон.
Шлях прарэжуць прорвы ды варожых
чараў,

Запляецца дзікая на ногі дзераза;
Але з перамогай, з снім птахам шчасьця
Прыплыву стамлёны ў родны кут назад.

Прыплыву назад я к беларускім гоням,
Прытулю да сэрца вербалозы куст...
О, ніхто адгэтуль мяне не прагоніць,
Пакуль ногі ходзяць па рудым пяску.

* * *

Буду, буду сеяць зоры
над заплаканай калінай.
І прачнецца ў гаі сінячубая сойка,
стане мілага клікаць.

Плынь жыцця, а дзе твой бераг—
двое птахаў—адно сэрца...
І зьяляцца здалёк на памёршы цвет
белы,
як раней, у дзень вяsenьні.

Пакуль зоры не завянуць,
будзе радасьць з вуснаў ліцца.
І цвет белы калісь дні юнацтва
ўспамяне,
кіне плакаць каліна.

* * *

Зьвініць каса такім ласкавым званам
і зацалоўвае да сьмерці сенажаць.
Вось і жыцьцё нас з доляй зводзіць
і потым кідае у жах.

Дык што абманавачь сябе і іншых!
Пакуль вясна ў душы гарыць—
сваё жыцьцё лепш самі ўзьніжам
на палаючым кастры.

1925 г.

* * *

Ўсё растала,
абарвана часам,
як леташні першы сьнег.
Не расчэсвай-жа тугі ў ручайку,
мо' яна засьне.

Ой, няпраўда,
ні прыспаць, ні зьнежыць
раньніх вёснаў маладую боль.
Ліпень, ліпень адрунелы,
сэрца не няволь!

Вечар...
Ростань звоніць лісьце
на гладзіне дзікай ля мяжы.
Ліпень, ліпень, ці кахаў калі ты—
родны, памажы!

А пайду
я сьцежкамі ляснымі,
у балота ростань занясу—
распыліць як, дзе-ж рассыпаць
маладосьці сум...

Усё растала,
абарвана часам,
толькі жыцьме маладая боль...
Не расчэсвай-жа тугі ў ручайку,
сэрца не няволь.

1924 г.

СОНЦА ПАХ

Калі скарга на вачох навісьне,
калі ў грудзі сівы сум запаў,
прытуліся вуснамі да лісьця
і ўдыхні ў сябе сонца пах.

Набяры бліскучых кос ў бярэм'е,
як вяночкам, імі твар абвіі...
І пазнаеш, што гавораць дрэвы,
пульс жыцьця учуеш у травы.

А у сэрцы новае агніва
шлях імкненьням вызеленіць ў яр.
Закрасуе тваіх думак ніва,
дзе гайдаўся сухі бур'ян.

Дык папросім сілы ў свайго сонца,
каб бяскрайнасьць думкай паланіць,
абарваць таемнасьці заслону
і згарэць у барацьбе-агні.

Каб на попеле тваіх жаданняў
вырас Заўтрага кудравы лес...
Дань прыгожаму хутчэй аддайма,
покі ў думках не засела тлень.

Калі скарга на вачох навісьне,
калі ў грудзі сівы сум запаў,
прытуліся вуснамі да лісьця
і ўдыхні ў сябе сонца пах.

Хто-ж пасьмее на сьвеце ўсходы
нашага сёньня,
доўгажданыя ўсходы бессаромна сарваць?
Ты забудзеш, што будзе галасіць пад
вярбою
над разьбітай калыскай неданошаных мар
ў табе шчасьця шукаў хто, нялюбімы-ж
табою —
шкоды і зьлітаваньня у каханьні няма.
Ты пытацца ня будзеш, а што ночка нам
бае —
сэрца сэрцу адкажа на гамонку далін...
Прывід шчасьця, як птушка, адляціць
неўзабаве,
і загінуць усходы на бязводнай ральлі.
Ты прыгорнешся моўчкі, вочы схіліш
дадолу,
пачуцьці і жаданьні загавораць за нас...
І рассыпле па сьвеце гімн жыцьцю
маладому
на жалейцы каханьня маладая вясна.

1925 г.

Па-над рэчкай чароты на дол ляглі,
нібы цені паўзучыя, доўгія.
А чамусьці яны засмуціліся,
ці ня сонейка іх закацілася.

Па-над рэчкай чароты на дол ляглі—
цені ценькім праменьнем агойданы.
Значыць, сонца ўсё лашчыць яшчэ
паплавы,
значыць, жыцьця агні ўсё гараць,
ня ўплылі.

Па-над рэчкай чароты на дол ляглі,
бо ўмірае ўсё, што было дорага;
удаваю старэнькай па межах ідзе
хвораліцае восені дзень.

* * *

Скацілася сінічка, скацілася
ды галоўкаю аб пень асінавы.
Нешта горкае ў сэрцы маім радзілася,
рукі ў суме апалі бясьсіла.
Вось-жа пела нядаўна сінічанька
гімн куколям на полі ячменным —
радасьць ціхая цешыла ніванькі
і лілася ў сіваю бязьмежнасьць.
Ўсё цвіло пад цвітучым паднябесьсем.
Ўспомніць сьмерць — то здалося-б зла-
чыннасьцю.

А каса яе здаўна занесена
над вясёлай галоўкай птушынаю.
Во... і палкай дзіцё разагналася —
абарваўся ўвесь сьвет на поўтоне...
Эх, жыцьцё, даць табе наганяй трэба,
эх-жа цяжка, як радасьць растоптана.

1925 г.

Прысьвячаецца
АЛЕСЮ ГУРЛО

* * *

328846

Вецер заснуў у бяздоньні,
скрыдлы раззвесіла ноч...
Ў сьветлае новае Сёньня
пойдзем з табою ізноў.

Вуліцы п'яныя зыкі
дзіка нам плёскаюць ў твар.
Мы-ж агняцветы рассыплем
на збур'янены папар.

Сівай бядой—малачаем
нашы зьвіліся шляхі...
Зьнішчым сьвятога мы чары,
выпалем з ніў лапухі...

Зараз за сэрца казлыча
ночы калючы хмызьняк...
Лёс свой, давай, закалышам,
каб пожны багатыя зьяць.

Ў сьветлае новае Сёньня
пойдзем з табою ізноў,
сонца прастрэ нам далоні,
з сонцам растане і ноч.

1925 г.

ЭНГАРМОНІЙНАЕ

...Выйдзі, выйдзі,
як вечар на вербах асядзе.
Ня сіваваронка
мілага ў стоме заве,—
думкі выйсьця
шукаюць з бяздоннай лявады,
блакітнай зарою
ўсходзяць з травой напаверх.

Росы, росы
крышталыныя з роднага неба
пасей, мая ночка,
ў сьвежую роскідку мар.
Росту просяць
ў нязнанае Заўтра імкненьні—
мо' сонейка знойдуць
за барыкадамі хмар.

Слухай, слухай...
З бяскрайнасьці зорных палеткаў
пывуць адгалосы,
дальняй музыкі да нас.
Край мой любы,
спорам надзеі налейся—
ужо закалосіць
шчасьцем твая ціліна.
Дзе мне, дзе мне
падзеці свае лятуценьні,
каб вораг ня ўшчунуў
дзетак-сіротак маіх.
У попел сьмерці-б
палону каменныя сьцены—
кліч волі пачуюць
нават зьвяры у гаі.

1924 г.

Р О Н Д О

Над рунями туман, над рунями бляды
сьцюдзеніць дзетачак заплаканых палян!
Як вока дастае, а дзе ні паглядзіш—
над рунями туман.

А сэрца высахла, і сьлёз там больш няма,
і толькі дні трывог паклалі ў ім сьляды,
ды крылы радасьці апошні робяць ўзмах.

Хачу вясну бясконца абнімаць
і стан яе прыгортаць малады...
Дзе зьнікнуць ад цябе, куды ісьці, куды,—
над рунями туман.

* * *

Над сінімі хвалямі чайка дзетак клікала,
і блішчэлі крылейкі, — сонейка-ж хавалася.
Чайка дзетак клікала над сінімі хвалямі,
сонейка схавалася, ўсё-ж зіялі крылейкі.

Ня трэба занадта слоў,
Ніколі мінулага не пашкадую...
Ў праменнае заўтра, ой, выйду адзінкай,
паслом,
Каб рань веставаць маладую.

Наперадзе хмуры лазьняк
Далонямі рэчку-вадзіцу заслоніў...
А будзе, а будзе злы вецер мяне
даганяць—
Ня спыніць, бадзяга, ня зломіць.
Ляцець, нясупынна ляцець,
Дзе к берагу туліцца зімка-пшаніца...
Утапіся ў балоце-ж пагарды ставокая
цень,
Каб вобраз твой больш ня пры-
сьніўся.

Ня хочу, ня буду блудзіць,
Мне жыцьце на ростані сьцежку
намеціць...

Усё больш, ўсё бліжэй усьміхаецца
дзень-маладзёк.

Мацнее адзіная мэта, —

Ўвесь твой, Беларусь мая,
Палаю тваімі і радасьцю й болью...
Наперадзе, бач, зіхаціць веснамайскі
маяк —

Вядзі, я іду з табою.

ЗАЎТРА...

1

Заўтра, заўтра, чым усьміхнешся нам —
сьпевам сьвятошным, сьлёзаў крыш-
талямі?..

З месяцам рэчка, глянь, разьвіталася,
заўтра, заўтра, чым усьміхнешся нам?
Воблачкаў менш-бы, вачам каб
відней было,
покі ня знаемся з болямі старасьці;
Ціхая радасьць хай усьміхнецца нам,
досыць умыліся сьлёзаў крышталямі.

Знаю, з разгону прыдзецца ўпасьці,
можа павіснуць на гольлейках вербаў...
Дык ня пужайце, буланыя ветры,
знаю, з разгону прыдзецца ўпасьці.
Долі, ой долі хоць-бы з напарстак,
покі вясна дьямэнтамі сьведціць...
Ў бойцы за шчасьце ня шкода упасьці,
нават павіснуць на гольлейках вербаў.

Сёньня іскра—заўтра полымя,
ня тушы яе, мой любы!

Хай ня вераць яшчэ людзі,—

сёньня іскра—заўтра полымя.

Вось і вочы скаргай поўняцца,

скаргай ціхаю, балючай...

Сёньня іскра—заўтра полымя,

ня тушы яе, мой любы!

* * *

Ты ў вачох у сябе затаіла
глыбіню безабшарнасьці зорнай...
Ну-ж дазволь, дарагая, ўтапіцца
ў тайне казкі, нязьведанай сёньня.

Раскажы, я ня здраджу ніколі,
раскажы, чаго ночка так тужыць.—
дай, аздобім у сонечны колер
ўсё, што просіцца сумам у душу.

Глянь—і месяц уцёк сарамліва
за намітку пужлівай асіны...
Чаму клён апушчае галіны,
нібы траціць у распачы сілы.

І чаму ты маўчыш, мая любка,
аж заплакалі ў садзе лілеі...
Чуй, хаўтурныя сьпевы дзесь льяюцца—
ў страху сэрца чаго забалела?

Разьвітаньне?—баюся, ня хочу—
разьвітаньне мне будзе магілай,
бо і зоры з табой адыходзяць,
бо і клён, не расьцвіўшы, загіне...

Вось, няма, толькі я стаю ніцым,
шчасьце ўкрала блудлівая далеч...
А вярніся, каханьне, вярніся!
На каго ты мяне пакідаеш?..

1925 г.

Э С К І З

Грэчка шапоча: „ня можна“
на пацалункі шмяля...

Песьня ніколі ня змоўкне,
ў радасьць ня згубіцца шлях.

Жыцьця салодкіх разынак
кожны сумеў смакануць.

Выпалеш радасьць—узыйдзе
новаю руньню агню.

Просіцца грэчка: „ня трэба“,
вусны-ж раскрыты: „вазьмі“!..

Гора мы носім бярэм'ем,
шчасьце нас носіць саміх.

Узьніме і кіне бяз жалю
і абяцае „зайду“...

Жыцця пазнаць-бы скрыжалі,
покі агонь не затух.

Перад каханьня Сінаем
хто ня схіляецца ніц...

Грэчка шапоча: „сканаю
ад пацалункаў вясны“.

„Разгарыся ты, румяная зорка,
перад раніцаю разгарыся“.

(З нар. песьні)

Кажанамі палонены логі,
чорнагруда-халоднымі кажанамі...
Мы ня знаем, ці галовы зложым,
ці вясну расцалуем—ня знаем.

Ды як думаць, хто вочы прыкрые—
ці сястрыца, ці вораг—як тут думаць,
калі душаць кажановы крылы,
сівай сьцюжай за душу душаць.

Запалаць нам, бы ў ліпені неба,
прагай волі мусім запалаць мы:
ўжо даламі льлецца раньня не раст,
сонца мае космы за даламі.

Мусім рынуць з багнішча на ўзгорак,
клічам, клічам па-над логамі грымнуць:
„Разгарыся ты, румяная зорка,
перад раніцаю разгарыся“.

Ўчора плакаў і ратай і вецер—
толькі лемех гартаваўся ўчора,—
чорнай долі яшчэ жывы кветкі,
і навокал, бы учора, чорна.

А мы сонца піць жменямі хочам,
сокі цёплыя нашага ды сонца,—
звоняць сёньня сьпеў і сэрцы хорам,
а паводкай вясноваю звоняць.

Не праломіць сьцяны нашых мараў,
кажаньнё чорнагрудае не праломіць.
Хай над логам плачуць дожджыкам
хмары—
выйдзем сёньня з гнілога логу.

Выйдзем, прыйдзем, дзе першыя ўзоры
сьцэле ранак над рунямі,— прыйдзем...
„Разгарыся-ж ты, румяная зорка,
перад раніцаю разгарыся“.

А Э Л И Т А

...Голос Аэлиты, голос вечности,
тоски летит по всей вселенной,
зовет, призывая, клича—где ты,
где ты, любовь!

(Ал. Толстой)

Рву я,
рву я
заляйцанага сэрца цуглі.
Чую,
чую
тваіх словаў птушыны звон...
Дальніх зор над чалом Беларусі Лап-
цюжнай,
Беларусі Лапцюжнай
я пазнаў хараство.
Вечнасьць, Вечнасьць
і Каханьне—а дзе ім межы?

Безьліч сьветаў
ў адным подыху жыцьця гараць...
Дай папіць з нятутэшняга сонца
струменьняў,

Непазнаных Струменьняў,
дарагая сястра.

Зьліцца-б,

зьвіцца-б,

як пялёсткі ў вяночак адзіны...

А—

Э—

Літа—

нястрыманае думкі узьлёт.—

Я ў палоне яшчэ, да мяне апусьціся,

руньню долі разьліся

на прыбітых палёх.

ЖЫТНЁВЫЯ ЎСЬМЁШКІ

Ці ты чуў, як сьмяецца жыта
у сьмятанна-бялявыя вусны,
калі першая песьня зажынак
сьмерць і радасьць завязвае ў вузел.

Полаг жыцьця падняць ня лёгка,
сьмерці вір а хто можа зьмерыць...

Ці заўважыў, як кожны калосік
нібы просіцца легчы у мэндлі.

Хоць ня раз, ня раз сумавацьме
на прыбытай пакошы сініца.

Жыта знае — канец дасьпяваньню,
калі сьвята ўмалоту ўжо сьніцца.

Мо' затым і сьмяецца у вусны
на зажынак далёкія сьпевы,
што у снопікі хоча так моцна
кожны колас сягоньня дасьпелы.

Эх, жыцьцё, а што зробіш ты з намі,
можа лёс у змаганьні нас скосіць.

...Калі трэба бяз жалю сканаем,
бо з карысьцю памерці ня шкода.

...А павейце, ветры,
рана, рана...

(3 нар. песьні)

II

*
*
*

Разьліся, вадзіца,
а па пустцы-папару,
а па жвіру-пясочку.
Ты напой нам зямліцу,
яе зморшчаны тварык,
яе ссохлыя вочкі.

Разьліся ды з неба,
белым воблачкам зьнізься,
белым воблачкам, пухкім.
Мо' сасмагшая глеба
ачуняе ад зьнічу,
умалотам набухне.

Як з цэбра разьліся
на валокі ячменю,
на аўсяную грыўку.

Каб рунелі расьліны,
дзе бялелі каменьні,
дзе я ў працы варыўся.

Спусьціся расою
на сады-агароды,—
вёскі беднае скарбы.
У чорназемным расоле
хмелем жыцьце забродзіць,
зьнікне нашая скарга.

Разьліся, вадзіца...
Затрымай нас ад прочак
з родных сэрцу рытванаў.
Ты напой нам зямліцу,
яе ссохлыя вочкі,
яе зморшчаны тварык.

1925 г.

* * *

1

А за бор, за бор, за даліну
ўклалі хмары сонейка ў дамавіну.

Ой...

ў дамавіну
на ноч цэлу.

Устане заўтра сонейка да з пасьцелі.

Паразгоніць цені ночы чорнай,
Азалоціць стрэшкі нам, як і ўчора.

Ой...

як і ўчора
размалюе,

На заспаным покуце забалюе.

З ім сямейка ратая працнецца,
з-пад дзяружкі латанай усьміхнецца.

Ой...

усьміхнецца

ў спадзяваньні,

Што шыпшына—ліханька з днём завяне.

2

Слава табе, сонейка, і дабрыдзень,
Што ты ня сцуралася нашай прызбы.

Ой...

нашай прызбы

ды з кастрыцы...

Нам перад нядоляю не скарыцца.

Ня скорымся зараз і ніколі,

Ты-ж нам будзеш сьцягам ды шаўковым.

Ой...

нашым сьцягам

ў час заранак

Промень твой паходню нам заграе.

НА РОДНЫХ ГОНЯХ

Першае руні укосьсе
вечер сьцюдзёнасьцю ніжа...
Ў золата сьпелых калосьсяў
ніўка мая апаніся.

Тваю рудую сарочку
з быльля, калючых асотаў
лемех парэзаў, расклучыў,
зьверху прысыпаў пясочкам.

Колькі апошняя сілы,
сілы ўзяла ты ў ратая.
Хай, як туман над асінай,
чорныя думкі растануць.

Бачыш, во хмарка на ўсходзе,
піць захацела збажынка.
Мо' дачакаю прыплоду
ў сьвята ліпнёвых зажынаў.

Кожную ценьку саломку,
ломіць якую і птушка,
шчыльна у снопікі зложачь
жонка мая і дачушкі.

Зложачь, каб з поўначы сівер
дзетак каханых палеткаў
ў чорную ноч не асіліў,
як у калішняе лета.

Кукаль зьбяру я асобна,
кукаль пушчу я ды з дымам.

Веру, нязнанай красою
Заўтрага ўсходы уздыбачь.

Першае руні укосьсе
вечер студзёнасьцю ніжа...
Ў золата сьпелых калосьсяў,
ніўка мая, апаніся.

1925 г.

* * *

Мы ня станем пасярод багнавішч,
пакуль лёс заве на бой агнявы.
Пакуль думкі заляйцаны ў ланцуг,
боль наш мусяць і каменьні пачуць.

Мы ня спудзімся варожых прапон,
мкнецца, мкнецца нясупынна наш Конь.
У блізкай будучыні дні яго шлях,
дзе красуе родным сьпевам зямля.

Мы выходзім на рашучы парад,
нашы вочы перамогай гараць...
Ой, за доляй праз сягонешні дым
у пагоню, у пагоню ляцім.

1925 г.

...Ты ідзеш, ідзеш з-за небасхілу,
залатая зэра.

III

У небе гудзе...
Рэхай няўпыннаю
Постаці жытнія пеняць.
У сплёце надзей
Подых машынавы
Зьліўся з зажынкавай песьняй.

Топяцца ў ім
Ціхія гоманы
Жоўта-вусатых калосьсяў;
Цераз гаі
За хмараю гоніцца...
Даль загула адгалосам.

Уперад, бягом—
І ўжо прабіваецца
У нетры дрымотнага бору.
Учуўшы яго,

З аглядкай хаваецца
Зьвер перапужаны ў нору.

А з гарыні
Сонца караліцца,
Страхі апошнія гінуць...
Будзяць то сьвет
Да новае раніцы
Серпаў і молатаў гімны.

1924 г.

В Я С Н А

Ўжо вярба разадзелася пухам
каточкаў,
Накрываецца шоўкавым быльлем
мяжа;

А ў садку з-за галін выглядаюць
лісточкі,

Як з няпэўнае норкі галоўка вужа.

Лес, разбуджаны ў далечы сініх прастораў,
Рагавістаю шапкай ўгары зашумеў,
Бо ў абшарах яго, патаемных, як мора,
Разьліваецца радасны птушыны сьпеў.

Загубіла і рэчка свой лемант
змаганьня,

Бо ўжо зьнішчаны насьледкі лютай
зімы,

І настала вясны маладой панаваньне;
Перамогшай кайданы нядаўняй турмы.

Гэта кажа матылік, што ўзьняўся з
клянiны,

Гэта грае уранку труба пастуха,
Гэта сьпеў ў агародзе працоўнай
дзяўчыны

і бліскучая срэбрам у полі саха.

Ўжо у сьвет надышло для
жыцьця адраджэньне,

Бо прайшла барацьба, перавага відна.

Хай ўзгадуе-ж з зямлі наша беднае
зерне

Ў колас жыцьця і поўнае волі вясна.

1922 г.

ПАЦЕРКІ ЛЕТА

Па загонах жыта сьпелага
Ўжо ня дыбаюць смужныя хвалі...
Калосьсе ў жару пажаўцелае
Пазакрыла імглістую далеч.

Не сячэ паветра сьпевамі
Салаўінае дню прывітаньне...
Толькі ўверсе шапочуць пер'ямі
Крылы падляткаў з золачнай рані.

Над заснуўшай у рэчцы раскаю
Нахіляюцца мошастам галкі.
У садку-ж пад праменнаю ласкаю
Разьліваюцца кроўю трускалкі.

Як каралі, нізкай цеснаю
Сенажаць агарнулі пракосы.
На ўзгорку з зажынкавай песьняю
Серп гуляе па жытніх палосах.

ЛІПНЁВЫ КРУГАБЕГ

1

У сівай сьвітцы сьвітаньне
Адмыкае дню вароты.
Падол заскарузлага ўбранья
Ноч наўцёк за сабою валочыць.
Кудрыцца золак палойкамі
Ў смужна-зарлівай сіні...
Вецер абуджаны ловіць
Пужлівы шопат асіны.
Патухае ліхтар зарніцы
Пад фабрычнай сірэны кашаль.
Скора і сонца агністае
Рогі свае пакажа,—
Пацалуе тварам заспаным
Пасьля ночы росныя стрэхі
І да лесу ўздагсн забуяніць
За фабрычна-гучліваю рэхай.

Над дарогай ўзьнята курыва
Ад вазоў у мурог разадзетых...
Што вясна рассыпала кувалом,
То вазамі паверне лета.

2

Канец працы, гучыць гудок,
Заціхае шумлівы лес...
Вартаўнічым у сонны садок
Вечар пад плот залез.

Засьлязіла газоўка ў вакно,
На сьцяне палажыла цень,
Конь чакае начлегу даўно,
Абварочвае шаткі пляцень.

Захад зор зажаў пракос,
А сам у вагні сканаў...
Русыя месяца косы
Запляліся у грыве каня.

Разьліліся ў садку малаком,
Срэбнай мглою ляглі на дварэ
І сатканым ды з мар канчуком
Кажаноў выганяюць з-пад стрэх

3

Ночка цэдзіць сьлязіначкі-росы,
 Хвалі ў рэчцы спыняюць бег...
 Пад заснуўшай да ранку бярозкай
 Ў гэты час я чакаю цябе.

Ты—дзяціна палёў сінявокіх,
 Я-ж—варстату рухавага сын.
 Страхі ночы, што шэпчуць навокала,
 Ня спужаюць сваім нас зыкам.

Цэлы дзень нас праца лашчыла,
 Нашы рукі кусаў мазоль...
 Хай-жа вечар навее нам шчасьце,
 Збае казку стагодніх лясоў.

Запаліўшыся прагным каханьнем,
 Ты забудзеш дарогу дамоў...
 Пакуль ўсход зарумянiцца раньнем,
 Падарунак жыцьцю мы дамо.

3-XI-24 г.

Р А Н І Ц О Ю

Загаманілі ў сенцах засовы,
Абнімаецца сьлепецень з совамі,
Змрок уцякае пад стрэху...
Апону чорнае ночы
Ў матузочкі дымнага клочча
Распарола дню

„Ку-ка-рэ-ку“.

* * *

Ліжуць грудзі палеткаў сонных
Таночкі абуджаных гудаў;
Доўгарукае праменьне сонца
Зор чародкі ў небе вудзіць.
Галованькі змораных кветак
Пацалунку палкага просяць;
Кудлатага лесу вецьце
На траву счухвае росы.

Завіхрылісь жніўнай заядзьдзію
Проці сонца пылінак ніці...
Па сьцяне дурэе зайчык,
Пракусіў ён вакяніцу.

* * *

А далёкі машынавы гоман
По затопленых ў зыркасьці гонях
Распаўзаецца клічнаю рэхай,
Бо апону чорнай ночы
Ў матузочкі дымнага клочча
Распарола дню

„Ку-ка-рэ-ку“.

1923 г.

ЗАГУКАЛА...

Загукала вясна
Пастуховаю ўраньне жалеякай—
Абудзіся зямля;
Холад крыльлі узьняў
І бяжыць неаглядна ўдалечань
Па паўноччу гуляць...

Ёй ў адказ гучны сьпеў
Ручайкоў праз разоры палянак
Агартае папар.
Сонца лужынкі п'е,
Ў кучкі сьнегу праменьнем паляе...
З мокрых стрэл дыміць пар.
Ужо мяцежыць рака,
Рве з сябе ледзяную кашулю—
Зімніх дзён ланцугі—
І нясецца ускач

З вызваленна-грукочучым шумам,
Залівае лугі...

А на ўзгорках лясоў
З-пад шкілету калішняга лісьця
Выпаўзае на сьвет
Праз дзярновы пясок
Сінь-пралесак пахучая нізка—
Веснавы первацвіет.

15-IV-23 г.

Має вусны ня ведалі сьмеху,
ён у прочках блукаў без мяне.

Я. Пушча.

IV

* * *

Ой, юнацтва годы,
дзе вы запрапалі...
Мо' ў дзірван нягодны
сам я закапаў вас.
Мо' ў дзірван нягодны,
на сабачым лозе,
пахаваў я долю
пад асіны сьлёзы.

Пахаваў я долю,
сьмяючыся ў руку,
бяз жалю-патолі,
як сьляпую суку...
Бяз жалю-патолі
сябе абязьвечыў...
Над разьбітай скроняй
толькі нудзіць вецер.

Ой, таварыш вецер,
як і я лайдачны,
ня скулі па сьвеце,
што я адсабычыў.
Ня скулі па сьвеце—
нікому ня дзела,
што жыцьцё поэты
з больлю адзьвінела.

Нікому ня дзела,
шкадаваць ня трэба;
стомленае цела
у парваным зрэбі
зашнуруй, мой любы,
ў пескавыя кросны,
каб па мне, няўлюдку,
памяць не ўваскросла.

1925 г.

БАЦЬКУ

Помню, хмуры ранак, у росах канюшына...

Толькі жаўра посьвіст
ды шляхі, шляхі.

Ты глядзеў на нівы і казаў: „Мой сыне,
чаму мы ня разам, за чые грахі?“

Я ізноў на полі, толькі не з табою—
Ты адзін бяз дзетак,
як увосень дуб.

І такім-жа хмурым ўсё шукаеш долі,
а шляхі ўсё тыя-ж—пад гару вядуць.

Мо' стаіш і зараз перад канюшынай
і сьлязінка скаргі
коціцца к траве...

То-ж зялёны нівы цябе задушылі
Кроў тваю па каліве выпілі за век.

Ты далей ня пойдзеш, бо ня хопіць сілы,
...а шляхі ўсё тыя-ж —
пад гару вядуць...

І ля канюшыны будзеш клікаць сына
ўсё такім-жа хмурым, як увосень дуб.

І ня раз у суме сам сябе спытаеш:
„Чаму мы ня разам, за чые грахі?“

...А перад вачыма будзе ніўка тая-ж
што забрала сілы,
ды шляхі, шляхі.

ДЗІВА

Ой, дзіва, дзіва,—

Ў лузе ночка блудзіла.

Ў лузе ночка-аднавочка сьлёзанькі пусь-
ціла.

Ой, дзіва!..

А ласы вецер

тыя сьлёзы павесіў

у дзяўчыны на вакенцы ад мілога
весткай.

Вось, вецер!..

Ой, дзіва, дзіва,—

Ў вуснах песьня заціхла,

дзеўка рукі заламала ля вакна ў хаціне.

Ой, дзіва!..

Заціхаюць бубны	5
Буду, буду сеяць зоры	7
Зьвініць каса	8
Усё растала	9
Сонца пах	11
Ты адкажаш	13
Па-над рэчкай чароты	15
Скацілася сінічка	16
Вецер заснуў у бяздоньні	17
Энгармонійнае	19
Рондо	21
Над сінімі хвалямі	22
Ня трэба занадта слоў	23
Заўтра 1	25
" 2	26
" 3	27
Ты ў вачох у сябе затаіла	28
Эскіз	30
Кежанамі палонены логі	32
Аэліта	34
Жытнёвыя ўсьмешкі	36
Разьліся, вадзіца	39
А за бор	41
На родных гонях	44
Мы ня станем	46
У небе гудзе	49
Вясна	51
Пацеркі лета	53
Ліпнёвы кругабег	54
Ранцою	57
Загукала	59
Ой, юнацтва годы	63
Бацьку	65
Дзіва	67

З а ў в а г а а ў т а р а :

Зьмяшчэньне ў 3-м разьдзеле некалькіх вершаў ад 1923 г. мела на мэце даць чытачу ўяўленьне аб першых творчых кроках паэты. Дзеля гэтага і вершы пададзены ў той нязьмененай рэдакцыі, у якой яны вышлі тады з-пад пяра.

Там-жа пададзены і першы надрукаваны верш паэты— „Вясна“.

ЦАНА 30 К,

381

